

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до статті 6 Закону України «Про судовий збір» (щодо усунення обмежень у доступі до правосуддя) (реєстр. № 4141 від 24 лютого 2016 року)

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 12 травня 2016 року (протокол №47) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до статті 6 Закону України «Про судовий збір» (щодо усунення обмежень у доступі до правосуддя), поданий народними депутатами України Дубініним О.І., Купрієм В.М. та Шевченком О.Л. (далі – Законопроект).

Згідно із пояснювальною запискою метою Законопроекту є забезпечення належного доступу до правосуддя відповідно до європейських стандартів судочинства, що є необхідним для реалізації фізичними та юридичними особами їх конституційного права на судовий захист та звернення до суду, зміцнення демократії та утвердження верховенства права.

Законопроектом пропонується внести зміни до положень частин третьої і шостої статті 6 Закону України «Про судовий збір» щодо вилучення норм, згідно яких судовий збір за позов немайнового характеру сплачується за кожну вимогу немайнового характеру та у повному обсязі кожним позивачем (якщо позов немайнового характеру подається одночасно кількома позивачами).

Законодавчими актами, що визначають дану сферу правового регулювання, є Закон України «Про судовий збір». Необхідність внесення змін до інших законодавчих актів, крім цього нормативно-правового акту, для вирішення проблеми, порушеної у Законопроекті, відсутня.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України Комітет виходить з наступного.

В Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до

законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Відповідно до статті 92 Конституції України визначено перелік питань, що мають регулюватися виключно законами України, зокрема, виключно законами України визначаються система оподаткування, податки і збори, у тому числі судовий збір, як особливий різновид державного збору, засади його сплати тощо.

Законом України «Про судовий збір» на законодавчому рівні врегульовано питання справляння судового збору, сплата якого передбачена Кодексом адміністративного судочинства України, Цивільним процесуальним кодексом України та Господарським процесуальним кодексом України.

Положення згаданого Закону визначають поняття судового збору, платників та об'єкти справляння судового збору, розміри ставок, пільги щодо сплати судового збору, порядок сплати та повернення судового збору, підстави відстрочення та розстрочення сплати судового збору, зменшення його розміру або звільнення від його сплати, спрямування судового збору.

Судовий збір як різновид судових витрат передбачає установлені та передбачені чинним законодавством у вигляді грошових коштів витрати сторін, інших осіб, які беруть участь у справі, понесені ними у зв'язку з її розглядом та вирішенням, а у випадках їх звільнення від сплати - це витрати держави, які вона несе у зв'язку з вирішенням конкретної справи.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Рекомендація щодо заходів, які полегшують доступ до правосуддя № R (81)7, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 14 травня 1981 року, та практика Європейського суду з прав людини під час застосування цієї Конвенції не визнають необхідність сплати судових витрат обмеженням права доступу до суду. Разом із тим, урахувавши положення пункту 1 статті 6 Конвенції та прецедентну практику Європейського суду з прав людини (зокрема, рішення від 19 червня 2001 року у справі "Креуз проти Польщі" (Kreuz v. Poland)), сплата судових витрат не повинна перешкоджати доступу до суду, ускладнювати цей доступ таким чином і такою мірою, щоб завдати шкоди самій суті цього права, та має переслідувати законну мету.

Запропонованими змінами пропонується вилучити окремі положення частин третьої і шостої статті 6 Закону України «Про судовий збір», що регулюють порядок сплати судового збору, який обчислюється з урахуванням загальної суми позову і сплачується в залежності від наявності кількох вимог немайнового характеру або ж у разі подання позову кількома позивачами кожним позивачем.

У контексті визначення питання щодо розподілу судового збору між сторонами Комітет звертає увагу, що порядок обчислення судового збору, встановлення системи сплати судового збору, встановлення того чи іншого розміру ставок судового збору є предметом виключного правового

регулювання Закону про судовий збір, оскільки судовий збір – це різновид обов'язкового платежу до Державного бюджету України, тобто різновид збору у розумінні виключної законодавчої регламентації згідно статті 92 Конституції України.

Основним законодавчим актом, що регулює окреслену сферу праввідносин є Закон України «Про судовий збір», реалізація законопроекту не потребує додаткових змін до інших законів України.

Зважаючи на зазначене, а також на те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України), внесення запропонованих Законопроектом змін до чинного законодавства є сферою реалізації конституційних повноважень парламенту та узгоджується з нормами Конституції України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до статті 6 Закону України «Про судовий збір» (щодо усунення обмежень у доступі до правосуддя), поданий народним депутатами України Дубініним О.І., Купрієм В.М. та Шевченком О.Л., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ